

HIND 5 SENTI

Õpilasleht

Nr. 23

21. aprillil 1937

V aastakäik.

RATAS

(Algus eelmises nr-is.)

Lühike käsklus, inimesed jooksid kohe seda täitma, kes lennukit korda seadma, kes aita ratta ja nõõri järele.

„Minuga sõidab kaasa vanemleitnant Vaštsuk,“ sõnas ülem, tõstes pääd ja vaadeldes ringlevat lennukit, mille parem telg oli tühi.

Uus lennuk startis, võttis kõrguse, reguleeris kiirust ja poolesaja meetri kõrgusel olid varsti mõlemad lennukid teineteise kohal. Veel kord kontrollis ülem sõlme kõie otsas ja sidus siis ratta otsa. Oli tarvis matemaatilist täpsust, sest ei võinud ju ratta edasitoimetamist saavutada esimese korraga.

Kaks katset ebaõnnestus. Siis ometi oli lõpuks ratas Lukini põlvedel. Pikk nõõr sidus nüüd kahte lennukit. Kinnasteta külmanud kätega katsus Lukin sõlme lahti harutada, küünealused veristusid, aga kõis ei annud järele. Ülemiselt lennukilt aga ei võidud köit lihtsalt alla visata, siis oleks see jäänud kergesti kuskile kinni ja hukkumine oleks olnud tõenäolik.

Lukin katsetas hammastega — midagi. Lõppeks lahntine nuga üle Lukini õla otsustas, sõlm andis vaevaga järele ja aeglaselt kerkis kõis jälle üles. Teine lennuk pöördus nüüd, libises alla ja helkis varsti rohelisel põllul. Kõrgusmõõtja näitas poolteisttuhat. „Vähe,“ otsustas Lukin ja vasaku käega juhtimist mitte lõdvendades, kirjutas sedeli Solovjevile. Lennukijuhtimise katsetamine tuli lendurõpilasele nüüd varem kui muidu. Lukin andis viimaseid juhatusi, Solovjev luges seda sedelilt ja muigas jällegi. Noogutas siis pääga ja haaras kindlalt tüüri lennuki juhtimiseks.

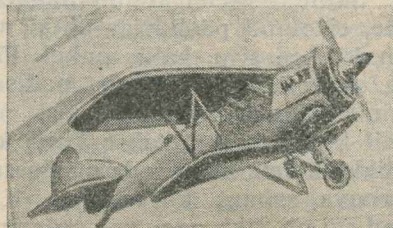
Lukin hoides ratast paremas käes, vaatas veel kord seltsimehe pääle ja sirutas jala üle lennuki ääre. Hoides vasaku käega tugedest, laskus Lukin alla masina juure. Lennuki metalline süda tukkus korralikult, lennuk sõitis otse.

Tuul kiskus ja rebis. Öhk oli raske. Parema käe sõrmed jäid kangeks. Lukin ronis, hoolimata ohust, kuni istus teljestikul. Lendur hakkas nüüd seadma ratas ja rippus seejuures peagu pääga alla.

Sääl tundis ta, et midagi libises välja tema ülikonna esimesest taskust ja kiirelt, nägemata vajus maa poole. Aimas ja — kokkus. Lukin teadis ju hästi, et selles taskus olid tal tagavara plindid ja teljekapsel, milleta ükski ratas ei püsi telje otsas. Lukin heitis pilgu kellele. Juba ligi 20 minutit on ta ripunud lennuki all. Aga plint? kapsel? Ratas rippus nüüd küll telje otsas, aga Lukin ei tohtinud minutiski ära võtta külmanud kätt. Ta katsus teise käega taskut: taskurätt... paberossid... tükk elektrinööri. Tükk nõõri! Lukin litsus seda hammaste all. Kui võtaks õige nõõri plintide asemele, keerutaks ümber telje otsa. Kui õnnestub — jääb masin terveks.

Jälle rippus Lukin pääga alla poole. Lennuk oli nüüd 2000 meetri kõrgusel. Kangestunud sõrmed haarasid nõõri — viimane ponnistus — nüüd ta keerutas ra-

KEVADLAUL!

Ülesse, noored! Kadugu viimseni öö!
Nii palju on teha,
nii palju on näha,
ees meid ootab loov ja kaunistav töö!

Rõkkavat rõõmu, tuisku ja tuld,
kevade helinaid põue —
Soojust igasse õue,
südame igale sätendav kuld,

armastus kalli kodumaa vastu!
Uljast tahet ja tarmu,
hella hoolt, ja armu,
julgemat rühti edasi astu!

Noored, kodule ohvriks toome
leekiva hinge ja vere
lõõmava mere.

Uue, parema põlve me loome!
V. R.

Saarlo
Otepää

L.

Kuldnokk

Kui kõrgmäelt voolas vahutav ojake
alla kõrgjärve orgusid mööda
ja jää ei tahtnud järvele jääda,
siis lendas kuldnokk sinna, kus ta majake.

Ta laulis ja hõiskas, sest kevad ju oli
ja tüdruk tõi tuppa sinililli,
sest karjapoiss puhus pajupilli —
aga kuldnokk hõiskas, sest teinegi tuli.

tast. Ratas püsis. Hää — see oli õhus, kuidas on lugu aga maale laskudes? Sentimeeter - sentimeetri haaval ronis Lukin kabiini. Lendurõpilane Solovjev ei muianud enam, ta nägu oli vanemaks muutunud — tema vastutas praegu kõigi eest, masina, seltsimehe ja iseenese eest. Vasaku käega võttis Lukin jälle juhtimise enese kätte (parem oli verine) ja võttis suuna aerodroomile. Vaatas alla. Ratas pidas ikka. „Päästsin masina,“ mõtles lendur ja unustas kõik, mis ta kannatanud.

Esimest korda elus Lukin maandus toetudes vasakule poolele, sellega vähendades survet paremal poolel, kus oli ohtlik ratas. Lennuk libises rohus ja jäi seisma.

Lennuväeülem läks Lukinile vastu. Lendur võttis valveseisaku ja tervitas sõjamehelikult, aga paremale oimukohale jäi verine plekk. Roheline masin seisis rohus ja hele päike sätendas tema tiibadel.

„ÕPILASLEHE“

AASTAKÄIGUD ON
ÕPILASRAAMATU-
KOGU UHKÜSEKS
SISUKÜLLANE — ODAV

MEIE GAUREAATE

TÄNA AVALDAME VIIMASED HINDED

KUIDAS MEELDISID HELINDID:

1. Agu — Jõulutäht	2223
2. R. Pärn — Isamaale	1530
3. H. I. Ilmeste — Nukud ärkavad	1152
4. Agu — Rahvuskoguks	819
5. H. Marfeldt — Jõulusoov	684

Kuna hr. Agu vanema noortesõbranna innustas oma töödega noori sel alal kaasa töötama, siis ta lahkesti loovutas oma koha järjekorras järgnevaile noorile.

HELINDEIS

RALF PERMANN (R. Pärn)

Sündinud 25. juunil 1920. a. Rakveres. Siin veetsin oma varasemad lapsepõlveaastad. 1927. a. kolisid vanemad Tallinna. Juba siis, vaevalt lugemise ja kirjutamise ladusamalt kätte õppinud, andsin kodus välja ajalehte, mille kaastööliseks, toimetajaks ja lugejaks olin ühekorraga. Vanemaks saades ja algkooli lõppklassis õppides, andsin koos mõne teise õpilasega välja „Tallinna Pedagoogiumi Algkooli 6. kl. Teatajat“. Kirjandusele olen pühendunud täie innuga ja sellest osaliselt võib-olla tingitult, olin sunnitud 1935. a. kevadel jääma „sitsi“ Gustav Adolfi Gümnaasiumi II klassi. Praegu õpin Gustav Adolfi Poegl. Keskk. V klassis, kus olen samuti „leHEMEES“, andes välja klassi häälekandjat „Tarmu“. Pääle kirjanduse olen ka muusikamees, jooksja ja karikaturist.

HELINDEIS

ILME HELMESTE

Sündisin 4. sept. 1922. a. Lapsepõlve olen mööda saatnud Puhjas, kus mu isal on apteek. Lõpetasin läinud aastal Puhja 6-kl. algkooli ja astusin Tartu Linna Tütarlaste Keskkooli III klassi, kus õpin praegu. Mu eeharrastuseks on muusika ja kirjandus.

V. Ermel
Kanepi.

HÄDAS UUTE SÕNADEGA.

Illikuku onuke!

Olen jälle hirmsas hädas! No ja! Pajatan siis: Kästi koolis kirjutada üks kirjand, kus pidin tarvitama võimalikult palju uusi sõnu. (Uued sõnad olid juba teistel õpitud, üksnes mul polnud aimu nende tähendusest.) Kirjuta siis veel, kui ühtki sõnakest ei oska ehk ei valuta(?). Mõistsin vaid mõne sõna vene keelt. Võõrsõnad on ikka võõrsõnad ja ma „naksi suurõ rutuga kirotama“. Kirjatöö päälkiri oli lihtne: **Meie koduloomadest.** Näe, ei olnud päälkirjas ühtki uut sõna! Aga sisu, kallis onkel, lõin ma vene keelt täis, mis podises. Esimese lause kirjutasin just nii: **Meil kodus kasvatatakse üpris kasulikke loomi, nagu seda on: lossat, karoova, sabaga, koska jne.!** Kirjand sai nii pikk nagu see praegune kiri, mida loed. Sai teine valmis

ILLUSTRAT-
SIONES

ROBERT KELLO (T. Ollek)

Sündisin Rakveres 7. aug. 1920. a. kingsepa pojana. Suurema aja oma elust olen mööda saatnud linna õhkkonnaga täidetud maa ja linna piiril ja olen seetõttu läbi-läbi linnapoiss.

Kõige varajasemast noorpõlvest pole mul kuigi palju mälestusi säilinud. Mäletan ainult niipalju, et need päevad mõõdisid lapseale omases lullilõõmises ja „sõdameest“ mängides. Kaheksandal eluaastal pidin viskama nurka oma mänguasjad, sest hakkasin „õppust võtma“ linna III algkooli esimeses klassis. 1934. a. lõpetades algkooli astusin linna keskkooli, mille abiturient ma praegu olen. Kooliajal olen ikka meelsasti tegelnud kirjanduse ja joonistamisega, sest need on alad, mis mind eriti huvitavad.

Nädala-uudiseid

Asutatakse rahvuslik ehituskomitee.

Ehitustegevuse ühtlustamiseks asutatakse autoriteetne keskus — ehituskomitee ja töötatakse välja riigi üldine ehitustegevuse kava.

Algab uue näitusehoone ehitamine.

Tuleval nädalal algab uue näitusehoone ehitustöö Kadriorus Tallinna Eesti Põllumeeste Seltsi näituseväljakul.

Eesti jalgrattavabrik asus tööle.

Esimesed Eestis valmistatud jalgrattad ilmusid müügile möödunud nädalal ETK uuest jalgrattavabrikust. Vabrik suudab valmistada 10 ratast päevas.

Kroonimispidustuste proovid.

Ettevalmistused kuningas George 6. kroonimispidustusteks on täies hoos. Pääproovid peetakse 7. ja 10. mail.

Kuldnokkadele elamud.

Tartu linna 16. algkooli õpilased asetasid Tähtvere parki 25 linnupuuri.

Või väljaveo rekord.

Tänavu talvel veeti välja 56 450 tünni võid. See on või väljaveo rekordarv.

Eesti kartul välismaale.

Eesti maailmakuulsale seemnekartuli järele on tulnud nõudmisi mitmest riigist ja seega on meie seemnekartuli ekspordiks hädad väljavaated. Meie kartul on maailmas tervemaid, seni on aga eksport kannatanud ebapuhta sortimise järeldusi.

Eesti sõjalaev Inglise kuninga kroonimispidustustele.

Suurest sõjalaevastiku paraadist kroonimispidustustel võtab osa eesti allveelaev „Kalev“.

Koolimajade ümbrused kaunistatakse.

Haridusministeerium nõuab koolimajade ümbruse kaunistamist iluaedade ja puistikkude istutamise näol. Selleks korraldatakse mais koolide kodukaunistamise päev.

Metsatööd lõppenud.

Riigi metsatööstuses on talvised tööd lõppenud ja raiutakse veel küttepuid. Kokkuvõttes selgus, et suudeti täita talvine kava. Suvel algab metsades kändude juurimine.

jah ja oma nimegi pistsin alla, ning just sinna, kuhu kirjutasin uue sõna katoova. Nii sai minu nimeks **Värdi Katoova.** Maha hõõruda ka ei saanud, sest sinu sõber Muri näris eile kummi ära. Arvasin, et läheb „läbi“ ilma hõõrumatagi. Panin kirjandi lauale ja olin kõige rahul.

Toodi järgmisel päeval kirjand klassi. Õpetaja luges ta kogu klassile ette. Kõik naersid nii hirmsasti. Plaksutati käsi, kui kuuldi, et mu nimi oli uueks muutunud. Ja nüüd kutsuvad mind kõik „Katoovaks“.

Õpetaja tegi selgeks, missuguseid võõrsõnu pidin tarvitama. Luges mulle neist mõne ja käskis järgmiseks päevaks ära õppida.

Aga, kallis onuke, kas maksab üldse õppida neid sõnu? Ja kirjuta ning anna nõu, kuidas saaksin ma lahti oma uuest nimest „Katoovast“! Käputäis tervisi! **Värdi.**

ME OMA SULEGA

Saarlo
Otepää

L. Lõokesele

Nagu helisevaid hõbetükke
langeb siniavarustest,
nagu ojakene suubuv jõkke
helisev ja sillerdav su laul.

A. Reinla
Pärnu.

V. ÕPILANE ÜLO

Juuksuriärrid astub sisse kaks õpilast. Vormimütsi järele otsustades on nad keskkoolist.

Esimesest pilgust hakkab mulle kui juuksuriõpilasele meeldima vähemakasvuline. Olgugi, et tal on kulunud palit ja mõni korralik paikki sellel. Juba tema püstipäine seisak ja viisakus torkavad silma. Samas kukub midagi kellelgi härral maha, juba on see tõstetud üles ja väikese kummardusega ulatatakse selle omanikule.

Teine poiss on end aga asetanud istuma, jalad sirutanud välja ja on tegevuses haigutamisega. Palun, täna, on temal nagu unustatud.

Hiljem mõlema poisiga tuttavaks saades kuulsin, et lühem on Ülo nimeline vaeslaps.

Teist, kelle vanemate juures Ülo korteris on, kutsutakse Aleksandriks.

Ülo on sündinud maal, kus tema ema teenib praegugi peremeest. Ema palk ei ole nii suur, et vabalt jõuaks koolitada poega. Nüüd, kus ema on haige, on ka Ülo päris hädas. Raha, mis suvel karjaskäimisega on teenitud, on ammu läbi. Õppimist ei taha ta milgi tingimusel katkestada. Igal hommikul, kui tema kaaslane veel magab, tõuseb ta, aitab tänavat pühkida ja muid jõukohaseid töid teha, et saada ülalpidamist. Ülo on hää õppija ja unistab salaja teadlase kutsest.

An. Mi.
Kuressaare.

L. Saarlased

Läbi tormihoogude,
üle laintevooegade,
üle mässava, vahuse vee
sööstub kalurpaat,
lookas purjekaar,
tüüril küilmund, vettind mees.

Tuulte sünge mühin,
lainte vinge kohin,
kogu meri mässit pimedusloori.
Halli uduvihma sajab,
tuulepuhanguid ajab,
miski ei kohuta kalureid noori.

L. Tahaksin kuidagi aidata seda vahvat püüdlikku õpilast... Ennast tolle õpilasega võrreldes tunnen palju rikkamana — oman ju vanemad tervetena, olgugi et samasugused käsitöölised kui Ülo emagi. Äkki tuleb mulle hää mõte, võimaldada talle alatise tasuta juukselõikamise, siis vähemalt ei oleks tal muret pikkade juuste pärast. Seda ma ka teen.

Olen leidnud mõttekaaslase, kellega tihti arutame oma väikesi õpemeesid. Hoolimata sellest, et õpin tööstusõpilaste koolis, kuna Ülo on keskkoolis.

J. Kiilberg, 16 a.
Tallinn.

P. MASIN

Möödudes suurest vabrikuhoonest, tungib me kõrvu juba eemalt häälisummutav mürin, mille tekitajateks on inimese tähtsaimad abilised — masinad.

Kõikjal silmame masinaid: tänavail kihutavad mootorsõidukid, sadamasillalt paistab läbi vabrikuitsu terashiiglane — kraan, mis parajasti vinnamas tonnidesse ulatuvat raskust. Samast lähedusest kostab laevavile, ning moodne aurik sõidab sadamasse. Jaamast hõikab veduri-signaali ja puhkides alustab raudruun ühes koguka vagunitereaga teekonda. Kõrgel õhus pilvede läheduses vurisevad „teraslennud“ — lennukid.

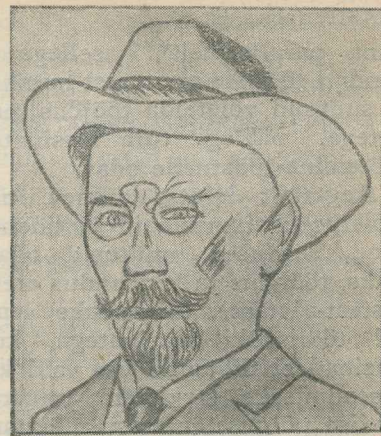
Instinktiivselt* laskub mõtte niit minevikku, kus ei tuntud veel ühtki masinat, ei võinud ka keegi sel korral aimata, et tulevik loob ümber kogu tolleaegse primitiivse** tööduse, tuues inimkatele abiks raudsed masinad. Kui satuks keegi kauges minevikus elanud inimene praeguse aja linna, ei usuks ta kindlasti, et viibib maa pääl. Samasugune lugu võib juhtuda meiegi, kui satuksime tuleviku-maailma, kahtlemata ei usuks meiegi omi silmi.

Nagu teame ajaloost, ei ole rahvas suhtunud esimeste masinahituse ideede levitajaisse kuigi usaldavalt. Neid peeti kas lihtsalt hullumeelseiks või kättesaadamatute utopiate püstitajaks.

Hiljem, kui aga esimesed katsed olid lõppenud enamvähem õnnestunult, sattusid masinad töörahva viha alla. Iseäranis siis, kui tööstustesse võeti masinad tarvitusele,

Järg lk. 4

* vaistlikult, alateadlikult
** algelise

A. Sööt, 13 a.
Vana-Antsla.

J. A. Kitzberg.

H. Sepp, 15 a.
Tallinn

L.

Torm merel

Marulisel ulgumerel
eksib laev.

Laevnik ahastudes palub —
lõppeks vaev!

Aga merel vältab maru —
tormi laul.
Keeb kui hiigla põrgukatel
meri jõul.

Ulgumere hirmsast hümnist
segi meel —
siiski sihil jõuda ihkab
laevnik veel.

Ihkab nähagi kord randa —
kodu süäl!
Süngest marumõllust kostab
pilkav hää!

„Ulgumerelt kuis küll ihkad
pääseda, —
lainte rüpes siiski leiad
omal kodumaa!“

Marulisel ulgumerel
hukkub laev.

Leidis laevnik laintes kodu —
lõppes vaev.

KIRJAVASTUSED

K. Nimvals Lihtne asi, Aumees; H. R. Vaadeldes jäätükke; Leida U. „Sinine“ esmaspäev, Kodutütardele, „Õpilaslase“ arendab mind, Kuidas mune värvivisime, Linnukestele, Eesti kevad, Oleksin ma, Las me kasvame, Kodukäija; E. Vilepuu Seiklus, Varesed, Loodus ja ajad; I. Annuk Ilusaim päev, Kalevite vaim; H. Kasper Kodune tantsumees, Kodust kaugel, Juut ja hundid (?), Õhtu; J. Kiilberg Tuul inimese teenistuses; Helga T. Kevade; Linda P. Esimene kala; Vilma M. Jaan esimest korda kalal; Valev Härmik Läbi tuisuse tee, Kevade tunne, Õhtu saabumine, Igatsus, Kevadel, Aed talvel, Talvel; Kikkhabe Eksitus, Vang, Värdi kiri; H. Sepp Kevad, Hommikul, Eeda ja Ats, Kuivas rattaga, Isamaa eest, Manivald, Külm suples, Matkal — EI!

L. Metsasto Emadepäevaks; K. Nimvals Suusavõistlusel, K. May „Winnetou“; E. Ehrlich Lööme kaasa, Vesiveski; J. Kiilberg Maa õnnistus, Vehklemõisa aednik; A. Reinla Iluravi, Põleb!; H. Sepp Taanvälja Andres — JAA!

V. Härmik. Võistlustöödena ilmuvad ka pikemad tööd — kui nad on hääd.

MASIN (algus lk. 3).

kuna paralleelselt*** sellega vähendati tööliste arvu, sest inimkæed ei suutnud võistelda tööjõus masinatega, päälegi tuli masinatega töötamine töösturile odav.

Aeg-ajalt leiutas arenev inim-moistus uusi masinaid ja täiendas vanu, saadused muutusid odavamaks, tööndus ja kaubandus arenes aastast-aastasse, ja viimaks leppisid tööliselki masinatega, kuna masinad ei töötanud isä, vaid kor-daseadmiseks tarvitasid inimkäsi. Endise põlguse ja masinahävitami-se vastandina võttis nüüd maad masinatest lugupidamine. Käsi-käes sellega arenes ka tehnika, öeldes oma viimase sõna praegusel sajandil, ja kahtlemata areneb võimsamaks veel tulevikus.

*** rööbiti, siin — kõrvuti.

ASLAK JA STAALU

Lapi rahvajutt.

Aslak,* väike lapi poiss, läheb metsa käima. Läheb ja läheb, kuni viimaks eksib. Siis tuleb staalu** ja tahab poisi kinni võtta ja ära süüa. Aslak, kes on aga julge ja vapper poiss nagu kõik lapi poisid, ütleb staalule: „Sa ei saa mulle mitte midagi teha, sest mina olen sinust tugevam ja targem.“ Staa-lu ütleb: „Hää küll, homme kohakem siin samas paigas ja siis esitan sulle 17 küsimust; kui sa neile küsimusile ei oska vastata, siis jääb minule õigus sind ära süüa.“

„Olgu nõnda,“ vastab Aslak. Staalule lähebki oma teed ja Aslak, leidnud õige tee jõuab õnnelikult koju.

Järgmisel päeval tuleb Aslak, nagu sõnapidaja mees kunagi, koh-tamispäigale, kus staalu juba ootabki. Staalule küsib:

„Mida sa tahad?“

Aslak vastab: „Anna minule hõövel.“

„Mis sa hõövliga teed?“

„Voolin vibu.“

„Mis sa vibuga teed?“

„Lasen kaarnaid.“

„Kus kaaren on?“

„Suure kuuse ladvas.“

„Kus suur kuusk on?“

„Kirves raius maha.“

„Kus kirves on?“

„Nürines vastu kivi.“

„Kus kivi on?“

„Kärp neelas ära.“

„Kus kärp on?“

„Püüab kalu.“

„Kus kalad on?“

„Järve põhjas.“

„Kus järv on?“

Soome keele kursus

KUN ILTA¹ VARJOJANSA² LUO³.

Kun ilta varjojansa luo, käy luomakunta⁴ nukkumaan⁵ — pesässään⁶ lintu painaa⁷ pään ja majassansa⁸ lapsi maan⁹. Ja sydämesi¹⁰ kuiskuttaa¹¹ nyt hiljaa¹² vielä¹³ vuoteellasi¹⁴: „Ma vaikka¹⁵ nukun¹⁶, luonani¹⁷ sa valvo¹⁸, Kaikkivaltias¹⁹“.

Antti Rytkönen.

LASTEN RUKOUS ISÄNMAAN PUOLESTA²¹.

Ota⁴¹, Herra²², suojahasi²³ syn-nyinmaa²⁴, koti²⁵ kallis, rakkahin²⁶ tää²⁷. Tätä²⁸ seutua²⁹ varjele³⁰ rauhaisaa³¹, oi turvaa³² rannat³³ nää³⁴! Isän onnenmaa³⁵, maja³⁶ äityen³⁷ tää²⁷ kehtomme³⁸, suojamme³⁹ nuoruuden⁴⁰. ota⁴¹ varjoovan⁴² turvasi⁴³ taa⁴⁴! Ota suojahasi Suomenmaa!

Z. Topelius.

„Härg jõi kuivaks.“

„Kus härg on?“

„Sai lõa otsas surma.“

„Kus lõõg on?“

„Saarmas pures katki.“

„Kus saarmas on?“

„Ronis jääauku.“

„Kus jääauk on?“

„Päike sulatas jää ja augu.“

„Kus päike on?“

„Kadus mäe taha.“

„Kus mägi on?“

„Libises veeredes merre.“

„Kus meri on?“

„Kõikjal ümber maailma.“

Nüüd ei osanud staalu enam mitte midagi küsida, ja nõnda pidigi ta sõna pidades Aslaki rahule jät-ma ja oma teed minema. Aslak aga uitab metsas kartmata edasi, sest kes staalu kord juba on võit-nud, seda ta enam ei tülita.

* sagedasimaid ristinimesid laplasil.

** inimsööja hiid lapi muistendeis.

Lapi keelest J. V.

KESKKOOLIÕPILANE KIRJUTAS AJALOOLISE ROMAANI

Rakvere ühisgümnaasiumis tehti teatavaks juba enne jõule väljakuulutatud kirjatööde võistluse tagajärjed. Esimese auhinna sai güm-n. 4. klassi õpilane Endel Kalju-raid luuletuskogu „Kärestikulised jõed“ eest, teise sama klassi õpilane Pääro Kressa teose „Vargamäe maile“ eest, ja kolmanda koha omandas võistluse kõige kogukam töö — „Saariaste vabadusvõitlus“,

1 õhtu, õdang, 2 oma varjusid, 3 loob, heidab, 4 (kogu) loodus, 5 magama, 6 oma pesas, 7 laseb vajuda, 8 oma toas, kodus, 9 maa, 10 sinu süda, 11 sosistab, 12 tasa, vaikselt, 13 veel 14 (sinu) oma voodil, 15 kuigi, 16 ma-gan, 17 minu juures, 18 valva, 19 kõi-gevägem, 20 palve, palvus, 21 eest, 22 Issand, 23 oma kaitse alla, 24 sünnimaa, 25 kodu, 26 armsaim, 27 see (täma), 28 seda, 29 maakohta, paik-konda, 30 kaitse, varjele, 31 rahulik-ku, 32 kaitse, turva, 33 rannad, 34 need (näma), 35 õnnemaa, 36 hurtsik, väike elamu, 37 emalikkuse, 38 meie häll, 39 meie kaitsevari, 40 nooruse, 41 võta, 42 kaitsva, 43 sinu kaitse, 44 taha (taakse).

milline romaan on üle 200 lhk. Autoriks on keskkooli 5. kl. õpilane Robert Kello. Kohaletulnuile jagati auhindadeks kirjandust.

„M. H.“

Väärrib märkimist, et Robert Kello on ka „Õpilaslehe“ laureaate.

NOORKOTKAD HOOLITSEVAD LINDUDE EEST

Narvas asetati 80 puuri parkidesse

Möödunud nädalal kogunesid Narva maleva noorkotkad maleva staabi ette, kust maleva orkestri saatel sammuti rongikäigus läbi linna. Raekoja platsil esines kõnega lindude kaitse üle noorkotkaste maleva abivanema koolinõunik Al-ttoa. Kõne järele sammusid noor-kotkad 8 rühmas Hermani, Joaoru, Kreenholmi, Liivaaia parkidesse, Pimeaeda ja Jaanilinna puiestikku, kuhu asetati puudele 80 puuri. Noorkotkad tegid seda tööd erilise huviga. Vanemate inimeste suust oli selle töö kohta kuulda: „See on ilustöö, mis nüüd meie noored teevad“.

Kesköö päikese maalt. Päike on siin pildistatud 20 min. vahe- aegadega.

olevat lõputu. Ja ikka veel tuli uusi. Näis peaaegu järgnes pikk rida teisi hunte. Hämaruses näis rida Nüüid ihmus suur valge hunt kalju tipule. Talle

Itses vaikus, kuna tema ja Tolmune Täht ootasid. korda. Otsekohe vastati talle põhja poolt. Siis va- Ulal tipul istus Kiopo maha ja haugatas kolm

kõhklematat järgnes talle Tolmune Täht. Ilma end vilkalt ümber ja hakkas minema märke. Ilma Kiiresti lakkus hunt Väikese Venna kätt, pööras

hämaruse ebaselges valguses Kiopot enese ees. Lõpuks jõudis ta vaatluskalju jalale ja nägi sin

edasi. Ta tõusis tasa oma asemelt, et mitte oma ema se- gada ja läks välja preeriasse. Iga minut lootis ta Kiopo- ta oleks tõde Kiopo silmist mõistatand. Ja poleks Tolmune Täht mitte kuulnud öisi hüüdeid.

Vienda päeva hommikul ärkas ta vara hundi kat- sest kohast preerias. Kuulatades tundis ta, et Kiopo- kestamatust ulumisest, mis näis tulevat üsna ligida- tuda hüüdis ja et hunt mingil põhjusel laagrises tulla

midagi enam näha valgest hundist ega tema jõugust. Aga häältest, mis pärast päikeseloojangut ja öösi kuulduid, ja ebarahulikust pomide rahutusest võis ot- sustada, et suur osa huntidest veelgi ligiduses viibis. ta oleks Tolmune Täht mitte kuulnud öisi hüüdeid.

Ja, kas ta ise läks või jäi, aga ta teadis, Kiopo pidi igal tingimusel minema. Metsik, ja ometi nõnda truu süda ei võinud mitte kitsakstõmbunud indiaan- laslaagri ringi mahtuda. Kiopogi oli kuulnud Car- buna kutset. Carbuna — see vana õel võõrasema kutsus — ja metsik hundisüda kuulas seda.

See oli kohutav võitlus, mis toimus Tolmuse Tähe südames. Oli nagu kisuks teda hunt ja inimene lõpp- võitluses võidu pärast tükkideks. Aga kas ka hunt temas teda lõhki kiskus, see igavene tema rassi müs- teerium hoidis teda oma vanade sügavasti juurdunud juurtega kindlalt. Ja ta teadis nüüd: Kiopo pidi üksi minema.

*

Tõusva päikese selges valguses eraldusid teravalt vastu taevast vaatluskalju tipul indiaanlase ja hundi kuju. Siis kadus hunt ja inimene jäi üksinda maha.

(Lõpp.)

Kollaste Koerte hävitamise päevast saadik polnud gasitulekut Kiopo kadus.

mitte üllatunud, kui neljandal päeval pärast nende ta- südames pesitsema hakkas. Ta polnud sellest siis ka ilmet ja tundis, kuidas üks nukker eelaimdus tema tud puurtlooma pilgu. Ja Tolmune Täht luges seda riale ja taas Tolmusele Tähele tagasi rändasid, piina- omasid ta silmad, mis pidevalt Tolmusest Tähest pree- nagu puurtikk, võimukas pää väljastatunud kappadel, sus selle külla elu vastu. Isegi, kui ta vagusi lamasa-

Päevpäevalt kasvasid tema põlgus ja vastumeel- kuit kaugel teelt.

aga samal määral kartsid, siis läksid nad tal võimalil- korda vihkasid teda kõigest südamest; kuna nad teda tavalt kõige suuremat allahindamist. Ja need oma- ni haarata. Hundisoo vastu osutas ta enesestmõiste- jõud, mõistis temagi parajal momendil tugevasti kin- mingi vägev „arstim“. Aga nagu teisedki suured lasti, ja isegi kahtlemata, mingi imeloom olema — märkasid, et hunt lamasa varitsedes. See pidi kind- neda. Inimesed nägid oma külaskeitel ära, kui nad isegi juhuslikult avalikuks vaenuks ähvardas kuju- sõprusesobitusse vastu näitas ta ükskõiksust, mis kõige ligemasse perekonnaringi kuuluvate isikute sed jätsid Kiopo külmaks. Kõikide, mitte vahetult olnud. Aga need Väikesele Vennale kuhjatud austu- oleks osutanud rahulikkust, siis oleks vististi teistil hule, polnud Tolmune Täht mitte õnelik. Kui Kiopo

hitseda, osalt, et pikaldasi jootusid ette valmistada.

Kui Tolmune Täht ja tema hunt nende silmapii- rile ilmusid, tõusis ühine kiidukisa. Kogu küla tor- mas neile vastu ja Täpiline Kotkas ning teised pääli- kud moodustasid ausaatjaskonna. Nikana rõõmu- joovastus, oma nüüd nii kuulsat poega tervelt ja vea- tult uuesti tagasi saada, oli piiritu.

Ent kuigi pool küla näis esile tungivat, et teda austada, kuna teine pool aupaklikus kauguses temast ja ta hundist hoidus, polnud mälestused Tolmuses Tähes mitte uinunud. Ta mõtles teistele vaevalt vä- hem elavaile juhtumeile, milles tema ja Kiopo üht sootuks teist osa olid mänginud, stseenidele, millede juures silmad, mis nüüd täis tänulikkust ja aukartust nendele vaatasid, neid kahtluse ja vihaga olid vaa- delnud. Temas võitlesid inimlik süda ja hundi inst- tinkt; ja mõlemad ei tahtnud talle lubada unustada.

Ja veel kaks teist oli säääl, kel sama hää mälu oli ja kes end hulgast kõrvale hoidsid. Teravad Tolmu- se Tähe silmad avastasid kõrge, kergelt kummardu- nud üksikuna vaatleva kuju, ja otsekohe tegi ta ene- sele teed tema juure.

Suur Üksildane ei liigutanud end, kui nägi noor- meest enda poole ratsutavat. Aga midagi, mida oleks võinud nimetada peaaegu naeratuseks, lehvits üle ta näo.

Tolmune Täht kõneles esimesena:

„Ütlesin, et ma ei tule,“ algas ta ja peatus.

Ja ometi — vaatamata sellele valdavale õnneju-
Surmata!
haält, seda vana kirglikult kriiskavat: „Surmata!
kuulis nende mahlakuse taga vana reetlikku, kollast
nagu hästi sissekeedetud marjad. Aga Tolmune Täht
haav tema näos haigutas. Ja ta sõnad olid magusad
hambakontse naeratusega, mis nagu mõni avatud
pota, tema telgis küllastas, näitas ta oma kollaseid
keldada tahtvat. Kui see teda, tingimata ilma Kio-
enesele oma kuulsa lapselapse poolehoidu välja meh-
Ka Igavene Hauduja muutis oma käitumist ja näis
kas vähema tähtsusega varju.

lehoitu võita. Tema kõrval jäi koguni Täpiline Kot-
olid nüüd estimesed, et selle silmapilgu kangelase poo-
kes varemalt kõige vaenuilikumalt temasse suhtusid,
kaks — indiaanlaste arusaamise järele. Ja just need,
jagati talle. Ühe ainuke päeva jooksul sai ta rik-
kuhjata üle austusavaldustega. Igasuguseid kingitusi
mõne suure päähikuga või kuulsa arstimimehga. Ta
mata tema haruldasele noorusel kättüti temaga kui
mune Täht moodustas loomulikult keskuse. Vaata-
Kolm päeva kestsid jõud ja lõbusused. Tol-

*

Hauduja pahas tujus voodisse heitis.
„Paha arstim! Kuraditarstim!“ kuni lõppeks Igavene
gustatud, urises vana mingitud suu ikka ja jälle:
Pooldi varjus, poolidi lõkendavast leegist val-

Suur Üksildane mõistis. Ta mäletas seda päeva,
mil poiss tungiva abipalvega tema juure oli tulnud ja
tema alul keeldunud, aga siis ometi järele andnud oli,
tänu erilisele jõule, mis väljus poisist.

„Minagi ütlesin, et ma ei tule,“ vastas ta, kuna
see, mis oleks võinud olla naeratus, välgatas ja kus-
tus. „Arstimil on erilised teed. Kuigi sõnad lähevad
läände, võib süda võtta ette teekonna itta.“

Tolmuse Tähe mõtted lendasid tagasi, Igavese
Hauduja haigestumise päevani, ja temagi mõistis.

Nad ei rääkinud enam midagi, aga kumbki tun-
dis: mis kunagi tulevikus võiks ka juhtuda, nende
vahel oli side, mis neid sõpruses ühendas.

*

Teine isik kaugeleulatuva mäluga, hoidus ikka
veel tahaplaanile. Tantsivate leekide paiste valgus-
tas vana, kollast nägu, kelle silmad ebamugavuse
tundega, koguni hirmuga sündmustikku vaatlesid.

„Hundid on halb arstim,“ urisesid mingitud huu-
led. „Ei tule midagi hääd sellest, kui jääb hunt.“

Nikana kohtas oma ema, kes varjus küürutas, kui
Nikana oli minemas oma telki, ja kulutas palju-palju
vaeva, talle teist arvamust sisendada, püüdes ometi
ka tagasitulnud lapselast tervitada; aga ta ei suutnud
vana krõõda kangekaelset vastupanu võita ja nõnda
loobus lõppeks oma katseist.

laselt Kiopo juurde. Mõlemad hundid puudutasid en-
Korrage tõusis valge hunt püsti ja sammus aeg-
mis viivad üle taeva ja milledeft pole tagasipöördu.
dele küllalt kaugele, leiavad lõppeks ka hundi jäljed,
gasi ei tule; sest mokassimid, mis järenevad hunti-
muti teadis ta, et tema, kord läinud, kunagi enam ta-
mored villkudes tähtede hundi jälle suubuvad. Ja sa-
dele kohtadele teispool päikeseloojangut, kus mustad
nad tema üle preeria lääne lõpmatustesse viinud, nen-
midagi, mis põlnud mitte veel sündinud. Siis oleksid
teda nagu üht eneste seast. Nad ootasid veel vaid
Ta teadis nüüd, milks oli siin. Hundid kutsusid
mas, hundikutsese vastas.

kui kunagi varem, tundis ta, kuidas hing, mis oli te-
kohutavalt kasvas kõike muud neelates. Tugevamini
tud maailma, milles iga sekundiga tema hundilement
Seespool seda ringi tundis end Tolmune Täht aseta-
gina ümbritsevat, mis seda muust maailmast lahutas.
õhus näis sügav hommikuhämäruse vaikust kaljut rin-
Tuulevaikeses midagi. Tuulevaikeses
nad mingit märki.

pääd pööratud grupi tsentrumi poole, nagu ootaksid
kraapima; aga enamus loomist oli jäänud seisma,
nud või maha heitnud ja alanud end lakkuma või
val valge hunt. Siin ja seal oli mõni hunt maha istu-
Tolmune Täht ja Kiopo seisid keskel, nende kõr-
sest hundid välja.

nagu sülitaks kogu preeria mihide ulatuses ringi ene-

did ninaga. Siis pöördus valge hunt Tolmuse Tähe
poole ja vaatas talle täielikult näkku, nagu oleks ta
küsinud: „Oled sa valmis?“

Pärast vaikimise momenti sörkis ta kaljult alla ja
kadus. Ja jõuk järgnes talle. Kui viimane hunt oli
läinud, leidis end Tolmune Täht üksi Kiopoga. Kiopo
seisis ta ees pale palge vastu ja vaatles teda põnevus-
sega.

Tolmune Täht vaatas talle silmi ja luges säält liig
selgesti teadet: „On aeg meilgi minna.“

Ja sügavalt, kaugelt läänest, üle tuhandemiililise
vaikiva preeria tungis tema juure Carbuna kutse.

Ta tahtis minna nii meelsasti. Kõik temas, mis
oli hunt, karjus valjusti selleks, et saaks minna. Ome-
ti miski hoidis teda tagasi. Nagu Carbuna läänest
tema järele hüüdis, nõnda kutsus tema rahva laager
idast. Inimene temas, see sügav, armastav inimlik
olend, mis oli temaga sündinud, ja mida ta mitte
mõista ei suutnud, keeldus teda minna laskmast.

Ent Kiopo! Kuis võis ta lahkuda Kiopost — ain-
sast olendist maailmas, keda ta läbi ja läbi mõistis?
Ta tundis, ta oleks kõik loovutanud, mida ta omas —
oma uue au, oma hääolu, oma võimu suguharu üle —
oleks vaid Kiopo temaga laagrisse tagasi pöördunud.
Ja ometi teadis ta: see ei võinud olla. See tähendaks
Kiopot tagasi meelitada ellu, mis temale varem või
hiljem hävingut tooks.

Kalaleminek

Ometi kord pääsis Eedi üksi tulusele. Peetri Volli pidi minema linna siga viima ja lootsik jäi üheks ööks vabaks. Et Eedil endal lootsikut polnud, siis käis ta Volliga koos kalal. Aga üksi käik on ikka tõsine kalalkäik! Sellest unistas Eedi.

Eedi ei läbenud oodata õhtut. Magamast tõustes hakkas ta kohe mineku vastu valmistama. Kaks pudelit täideti petrooleumiga lampide jaoks, ema määris võileibu ja valas pudelisse piima, uuele kalakotile tuli nõõri keerutada, vanad kuued ja kampsunid kõik selga ajada, et pika öö kestel ei hakkaks külm ja lõpuks pidi isa suuri säärikuid määrima tōkatiga, et need paremini peaksid vett.

Lõunaks oli kõik valmis ja võis minema hakata.

Kevadpäev

Oli varakevad. Põõsaste ääres leidis veel lund, kuigi suurvesi põldudelt oli juba kadunud. Aga nüüd voolas vesi kraavis sulisedes jõe poole. Põllupeenar oli alles porine ja Eedi saapad tikkusid vägisi porri jääma. Tuli jalgu hoida kõveras, et saapad püsiksid jalas.

Päike paistis üsna soojalt. Tänavaaial istusid varesed, kes tõusid ajuti lendu ja harjutasid kraaksumist, mida nad pika talvega olid unustanud.

Põllupeenar lõppes karjamaal. Siit algas kraav, mis voolas soo luhata kooldesse. Kraav oli ääreni vett täis. Kuid keltsas kraavikallast mööda oli veel päris kindel astuda.

Kui Eedi soost läbi jõudis, paistis juba heinaküünid. Küünide juures olidki lootsikud.

Suurvesi

Nii kaugele kui silm ulatas, paistis ainult lai veeväli. Sellest tõusid nagu saarekesed üksikud puude ja põõsaste salgud. Ka möödunud aasta roog kooldeis lõikas katki seda ühtlast peeglit. Kaugele oli juba näha kuis koolded ringlesid luhas.

Vesi oli tublisti tõusnud. Sellepärast oli Eedil kerge lootsikut

korruga palju vett ammutab, nii palju vett Emajõkke, et suubumise vette lükata. Siis tõi ta küünist laterna lampidega ja västra, asetas need oma kohale lootsiku ninna ja lükkas lootsiku minema.

Tuult ei olnud. Päike paistis ja veepind kiirgas. Eedi seisis püsti kesk lootsikut ning tõukas västra varrega lootsikut edasi. Lootsik libises kergelt ja tegi iga tõuke juures hüppe ette. Läbi vee paistis põhjasammal ning möödunud aasta niitmata ädalheina kulu.

Jää purustab

Peagi jõudis lootsik Vanajõe koolde äärde. Seda kattis alles paks jää, kuigi ääred olid juba lahti. Paiguti oli jää alles põhjas kinni. Sellistelt kohtadelt pääses lootsikuga üle. Enamus jääd oli aga juba üles tõusnud ning suuri rohukamara tükke endaga põhjast üles kiskunud. Et möödunud sügisel talv saabus suurveega, siis oli kogu luht jääga nagu „nülitud“. Seesugused kohad rohtuvad alles paari aastaga. Põhjakülmanud kohad ei lasknud jääd veel liikvele. Aga jääminek pidi ka varsti sündima, kuna suuri tükke alatasa pinnale tõusis, mis vagusa vee keerlema pani ja õhku raksumisega täitis.

Eedi sõitis ühest kohast üle ja jõudis varsti jõe äärde. Sellel keerlesid suured jäälamakad. Paaris kohas ulatasid kaldad veel veest välja ning neid triivis jää tublisti. Üks suur jäätükk oli kaldale kinni jäänud. Selle küljes oli rohkesti igasuguseid põhjast rebitud veetaimed juuri. Nende varjus silmas Eedi külmanud konna, kes ootas päikest end taliunest äratama ja vabastama.

Allpool olid jäätükid majakuid pikali vedanud.

Vesi voolab üles

Eile veel voolas vesi jões alla. Nähtavasti oli aga Pede öösel jääst vabanenud, sest mustad jäätükid liikusid vooluga üles järve poole. Ja üsna kiirelt. See kordub pea igal kevadel. Jääst vabanedes saadab Pede, mis soodest ja metsadest

Katkeid
E. Tasa
samanimelise
teose
käsikirjast.

kohal vesi tõuseb ja sunnib Emajõe kaks-kolm päeva tagasi voolama. See toimub nii kaua kui Virtsjärvi veega täitub. Siis jääb jõgi mõneks ajaks nagu mõtlema ja hakkab uuesti Peipsi suunas voolama. Jõe kaldal olev lai üleujutatud luhavei valgub aga kogu aeg pikka-mööda allapoole, kuna Pede selle voolamist ei takista.

Sel ajal peavad kalurid oma mõrad ja muud püünised ümber asetama.

Eedi laskis lootsikut voolul kanda. Aegajalt aitas ta västraga kaasa. Oli vaikne. Aga teraval kuuvalgel tabas kõrv ümberringi sulinat ja mulinat, mida tegi sulav maa ning jää.

BEETHOVENIST

Jutustatakse, et Beethoveni tuntud „Kuuvalge sonaat“ sündis järgmiselt:

Helilooja oli kuuvalgel taliõhtul jalutuskäigul Bonni linnas, kui ta kuulis ühes madalas majakeses mängitavat ühte oma helindit. Ta astus majja ja leidis end vaesest toakesest, kus noor mees paikaskingi, kuna tema kahvatanud põskedega õde istus klaveri juures. *Hoomates, et tüdruk oli pime, küsis ta, kuidas ta mängima on õppinud. Kuulda saanud, et tüdruk oli õppinud oma kunsti kuuldes naaberkorterist kostvaid viise, istus ta klaveri ette ja mängis nii ilusasti, et noored muusikasõbrad mängust võlutuina liikumatult kuulasid. „Kes te olete?“ küsis kingsepp tasakesi pärast mängu lõppu. „Kuulake siis,“ vastas Beethoven ja mängis vastuseks esimesed taktid oma helindist, mida pime tüdruk äsja oli mänginud. „Beethoven!“ hüüdsid noored ühest suust. „Mängige meile veel midagi, üks ainuke pala,“ palusid nad. — „Hää küll, ma mängin siin kuuvalge sonaadi,“ ütles helitaidur, vaadates välja, kus oli kuuvalge öö, ja algas jumalikku mängu.

* märgates

„SEL“-I VOLINIKULT

Otse üllatav kirjade sadu viimastel päevadel. Ja kõik aina soovivad aadressi kirjavahetuseks. Kahju, et ei suuda kõiki kohe rahuldada, sest paljud soovivad korruga kõiki aadresse, mis üle kogu Maa minu kätte kokku on valgunud.

„Õpilasleht“ püüab edaspidi anda aadresse, et rahuldada lugejaid. Lähemal ajal leiata „Õpilaslehest“ Rahvusvahelise Skautesperantistide Liidu volinikkude aadressid, siis avaneb võimalus pöörduda otse selle riigi voliniku poole, missuguse riigi õpilastega kirjavahetust soovite.

K. J.

V. Küla, 15 a.
Muhu.

Omatehtud šapirograaf

Šapirograafi tarvitatakse kirjade, nootide j. m. paljundamiseks. Seda on võimalik ka kodus valmistada.

Muretseme ühe tsink-karrast vani, mille suurus 21×19 cm ja sügavus 1½ cm.

T.

Paljundusmassi valmistamine

Paljundusmassi valmistamiseks vajame:

- 90 grammi harilikku, valget keedu-kalaliimi (šelatiini),
- 40 g kontsentreeritud äädikhapet,
- 250 g valget paksu siirupit,
- 250 g paksu ja venivat glütseriini.

V. Süvalo, 15 a.
Pärnu

TALUPOEGADE KUNINGAS

Suure Liivisõja ajal, kui orduriik oli langemas ja ta võim purunemas, otsustasid salk Harju ja Lääne talupoegi kõik rüütleid ja mõisnike hävitada. Nad koondasid oma väed Kolovere lossi alla, aga suguvendade tõttu nad võideti, sest

need reetsid oma seltsimehed. Rüütlid surmasid suurema osa talupoegi, muist võeti vangi ja nende juht, keegi sepp, kisti neljaks lõhki.

Russovi Liivimaa kroonikast.

Olid rasked ja koledad aastad. Lugevad venelaste väed, mis koosnesid metsikuist tatarlasist ning kalmõkest, veeresid üle Liivimaa ja vallutasid kõik ettejuhtuvad linnad ning lossid. Vaenuvägede kannul käisid tõved — nälj ja katk levitasid surma üle maa.

Orduriik oli nõrk, tal polnud väge ega suutnud seepärast organiseerida maakaitset. Oli vaid palgasõdureid, kellelt sai abi vaid siis, kui jõuti neile maksa tasu.

Oli lõppemas jumalateenistus Kolovere lossi kirikus ja salkadena väljusid rüütlid, maahärrad ja sõjasulased kirikust.

Oldi elavas vestluses, sest pidi ju nüüd lossisalaal peetama tähtis koosolek, mille pääküsümuseks oli talupoegade mässu vaigistamine.

Hämarasse kirikusse jäi vaid paater Naatan Dahlfeld ja ta 16-aastane poeg Kaspar. Laiaõlaline ja jässaka kehaga paater Naatan tuletas enam meele tugevat talupoega kui rüütlist paatrit. Naatan Dahlfeld oligi eestlane, kuigi lossirahvas ei teadnud seda. Paater oli lugupeetud rüütliste silmis, sest teda tunti kui tublit rüütlist esitajat, kes ei pidanud talupoega kõrgemaks loomast.

Oma vaateid ja talupoja vihkamist katsus Naatan istutada ka oma poja Kasparisse, kuid Kaspar omas rohkem südant kui ta isa ja seepärast ta tundis kaasa talupoegade raskele koormale.

Kui oli ilmunud lossisalaal viimane hiline tulija, Naatan Dahlfeld, algas koosolek. Kolovere lossi foogt Gerhard von Bürgerstein andis lühikese ülevaate talupoegade mässust.

„Nagu teate,“ algas Bürgerstein,

„on meil praegu väga rasked sõja-aastad ja rüütlid ning enamik maahärrasid on lahinguis, seepärast puudub maal kindel julgeolek ja rahu. Alaliselt kestvatest sõdadest tüdinud pärisorjad on muutunud mässulisteks ja haaranud ka mõõgad. Paari kuu eest saabus siia keegi mees, kuuldavasti endine sepp, ja hakkas talupoegi hässitama rüütliste vastu, öeldes, et maalt tulevad hävitada kõik mõisnikud, sest need olevat süüdi praeguses raskes sõjas. Mehel oli edu ja ta juhatusel moodustasid talupojad väeüksusi, mis nõrgad sõjakunstis, ületamatud aga vihas rüütliste vastu. Meil tuleb neid tõsiselt karta, nende suure hulga pärast.“ Vaevalt oli kõneleja lõpetanud kui vahisõdurid sisse tulid ja teatasid, et suur talupoegade leer mitte kaugel lossist laagrisse asunud ja valmistavat end piiramisele.

Teade mõjus välguna ja sünnitas suurt segadust. Pea aga toibuti ja siis algas palavikuline nõupidamine ja abi otsimine.

Viimaks leiti pääsetee, mille avastajaks oli paater Dahlfeld. Ta kava oli järgmine: tuleb saata kuller Saaremaa sõjapääliku Münchenbergi juure, teatada talle seisukorrast ja paluda abi ning kui Münchenberg sõjaväega saabub, siis peab ta paari küla talupoegi sundima minema mässuliste suguvendade laagrisse ja teesklema nagu tuleksid nad mässajaile appi. Samal ajal saabub rüütliste vägi seljagant ja eest tungivad nende abimehed — surmaga ähvardatud talupojad — päälle ja hävitavad mässajad. Paater Dahlfeldi nõu võeti vastu ja hakati vastavalt teotsema.

(Järgneb.)

Kalaliimi paneme puhtasse nõusse ja valame külma vett päälle umbes 4—5 cm kõrguselt üle lehekete. 4—5 tunni pärast võtame lehed veest, tõrjume neilt näpuga liigse vee ja asetame need puhtasse kastruli, mille paneme väikesele tulele. Massi puupulgaga liigutades lahustub see varsti. Peab hooliga valvama, et keemine ehk vahutamise esile ei tuleks. Kui liimitükikesi enam kastrulis ei leidu, lisame vähehaaval juure: alguses 40 grammi äädikhapet, siis 250 g siirupit, ja lõpuks 250 g glütseriini. Segu vahetpidamata liigutada. 15 minuti pärast võtame massi tulelt, laseme sama kaua jahtuda ja valame ettevaatlikult vani. Valamisel tekkinud õhuvullid kõrvaldame kohe. Õhk selles ruumis kus lamine sünnib, peaks jahe olema. Nõnda jätame massi 24 tunniks puutumata seisma.

Paljundamine

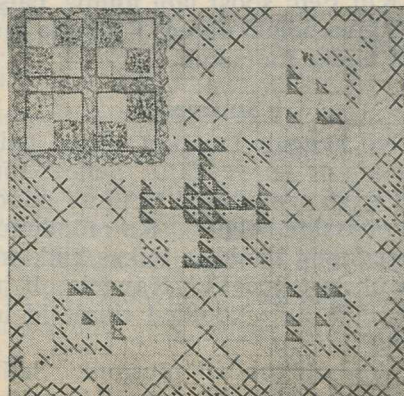
Paljundatava kirja või noodi kirjutame šapirograaf-tindiga hääle paberile ja laseme kuivada. Siis niisutame massi veidi käsnaga ja paneme saadud kirjutise massile, seda kord õrnalt villase lapiga hõõrudes. 5 minuti pärast võtame paberi massilt, millel soovitud kujutus ümberpöörduvalt pääl. Nüüd asetame puhta paberi päälle ja hõõrume samuti päält, ning äratõmme on käes. Äratõmbeid võib saada hästi hoitud šapirograafilt 30—100 tükki. Kohe päälle tarvitamist peseme leige vee ja käsnaga massi pinna, sellega kaotades paljundusvõimet. Uusi töid võime alles mõne tunni pärast alata. Juhtub mass vigastada saama, tuleb seda veidi soojendada, ja puudused on kõrvaldatud. Soovitav on šapirograafi hoida jahedas ruumis.

Laine Möksi, 13 a.
Nõo.

T.

Ristpistes liniku kaunistus.

Materjal: pleegitud pesuriie; pärlniit nr. 8. Värvid: × helesinine, ÷ punane, ▲ oranž.

PAUL KERES — MEIE MALEUHKUS

Eelmises „Õpilaslehes“ ilmus juba teade P. Keres'e võidukast esinemisest Margate'i maleturniiril. Täna esitame siin selle võistluse tulemustabeli.

Osavõttjad	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Punkt	Auhind
1. P. Keres (Eesti)	—	½	1	½	½	1	1	1	1	1	7½	I—II
2. R. Fine (USA)	½	—	1	1	1	½	1	½	1	1	7½	I—II
3. Dr. A. Alejehin (Prantsuse)	0	0	—	1	1	1	1	1	0	1	6	III
4. J. Foltys (ČSR)	½	0	0	—	1	½	1	1	1	½	5½	IV
5. P. S. Milner-Barry (Inglise)	½	0	0	0	—	1	½	1	1	1	5	
6. C. H. Alexander (Inglise)	0	½	0	½	0	—	½	½	1	1	4	
7. Prl. V. Menschnik (ČSR)	0	0	0	0	½	½	—	1	1	1	4	
8. Sir G. A. Thomas (Inglise)	0	½	0	0	0	½	0	—	1	1	3	
9. V. Buerger (Inglise)	0	0	1	0	0	0	0	0	—	1	2	
10. T. H. Tylor (Inglise)	0	0	0	½	0	0	0	0	0	0	½	

Paul Keres on sündinud 1916. a. Narvas. Õppis Pärnus, kus käis algkoolis ja gümnaasiumis. P. Keres'e isa on samuti innukas maletaja ja isalt õppiski Paul 4-aastasena malesaladusi. Mäng jätkus hiljem vennaga, koolipõlves aga juba kaasõpilastega. Esimes edukalt üleriigilisel koolinoorte-malevõistlusil ja tuli siis juba (1935) Eesti meistriks, mida seni edukalt kaitsnud.

Välisvõistluste rida algab P. Keresel Varssavist. Esimese suure üllatuse valmistas Keres 1936. a. kevadel, millal ta Bad Nauheimi rahvusvahelisel turniiril

tuli esikohale koos geniaalse malemeistri dr. Aljehin'iga.

Järgneb terve rida teisi rahvusvahelise tähtsusega võite 64-ruudulisel väljal, kuni toreda saavutuseni nüüd Margate'is.

Praegu võistleb P. Keres Ostende maleturniiril, kus koos maailma paremad ja kust saabus suurüllatus:

Paul Keres võitis ruusa Ameerika meistri R. Fine'i.

Praegu turniir kestab, lõpptagajärge on vara ennustada, pääleegi tabas meie esimaletajat pärast suurvõitu ebaõnn.

KEELENURK

MITTE-MILLESTKI LOODUD SÕNAD

Lohisevaks-pikaks teeb me keelt ka liitsõnade rohkus. Energilisema ning mõjukama stiili taotluseks tuleb hankida igapäevaste mõistete tarvitusele võetud liitsõnade asemel, või vähemalt nende kõrvale. Siin ongi õnneks keeleuendusel õige palju teeneid. On tarvitusele tulnud suur hulk tüvisõnu, mida varem asendasid liitsõnad, — ja me ei märkagi enam nende uudsust, näit.: **mööduma** = mööda minema, **hõivama** = enda alla võtma, **veetma** = mööda saatma (aega), **saabuma** = päralt jõudma, **saavutama** = kätte saama; **relv** = sõjariist, **sajand** = aastasada, **küülik** = kodujänes, **rünnak** = päätelung, **ööp** = ööpäev; **helge** = hele-selge-mõnus, **jõre** = metsikult toores; **selmet** = selle asemel et, jne.

Võib tekkida põhjendatud küsimus, kas alatihi uusi sõnu — eriti uusi tüvisõnu tarvitusele võttes ei teki ülepaasetamatu kuristik nn. rahvakeele ja uuendatud kirjakeele vahel. Siin peab aga tähendama, et kui tarvitusele-võetav uus sõna on n. ö. „luu eesti luust ja liha eesti lihast“, kui sõna oma kõlalt on täh. mõistele vastav, kui ta eesti mõtlemisviisiga inimesele manab enam-vähem esile vastava mõiste — ja mitte otse vastupidise —, siis võib kindlasti loota, et „rahvas“ võtab selle varem-hiljem omaks — ja sõna saab pikapääl rahvale nii omaseks, et raske on üldse nimata selles midagi „kunstlikku“. Üks sääraseid õnnestunud sõnu on näit. Aavik'u loodud „liibuma“, kus lause kontekst, näit. „märg pesu liibub ihule“, pikema seletusetagi peaks olema vähikulegi selge.

Muidugi on aga uusi sõnu ka sääraseid võõrapäraseid — või oma kõlalt vastavale mõistele mittesobivaid —, et neid ka „dekreedid korras“ pole võimalik tarvitusele viia.

Elujõulise keeleuunduse ülesandeks on — soetada keelde ainult „eestilise ning mõistele vastava“ kõlaga uusi sõnu ja võimalikult vältida võõrkehaliste elementide sissetoomist. Loomulikult pole see ülesanne sugugi kerge. Häide uute sõnade „loomine“ nõuab loojalt kõigepäält hästi väljaarenenud — või õigemini: rikkumata — keelevaistust, siis rahvakeele tundmist ja eestlase mõtlemisviisi. Olulisimaiks eeldusiks keele uundamisele olgu aga siiski suur **armastus** oma emakeele vastu ning järelejätmatu h u v i keele arenemisele.

Manivalde Lubi.

SPORT

TEIVAST 4,45!

New Yorkis on ameerika teivashüppaja Sefton saavutanud teivashüppes toreda hiihetagajärje — 4,45 m. Sefton on tuntud teivashüppaja, kel aga olümpiaadil ei vedanud, sai ainult 4. koha 4,25 meetriga. Varem teatati Seftoni tagajärjeks eksikombel 4,48.

A. KINK — TARTU SPORDI-INSTRUKTOR

Tartu spordiinstruktoriks määrati õpetaja A. Kink, varem tuntud sportlane, kes tulevikus juhib tegelikult Tartu spordielu, eriti kursuste ja spordiväljakute korramise alal.

PAUL MÄÄRITS ON VORMIS

Valga kettamees P. Määrits on varakevadel saavutanud treeningul kergelt 47-meetrilisi tagajärgi. Loodetakse suveks aga temalt tagajärgi 50 m piirini.

TARTU KORVPALL EUROOPA ESIVÕISTLUSTELE.

TARTU-TALLINN 56 : 20.

Eesti rahvusmeeskonna kindlaksmääramiseks Euroopa korvpalliesivõistlustele toimus Tallinnas viimane katsevõistlus. Tartut esindas kohalik NMKÜ, täiendatuna ASK mängijate Illi ja Viksteiniga. Tallinnat esindas Tallinna NMKÜ ja seda täiendas Altsaar Kalevist. Tartu meeskond saavutas ülekaaluka võidu 56:20 (poolaeg 24:15).

Esimene poolaeg oli enam-vähem tasavägine, teisel poolajal oli aga Tartu ülekaalus. Tartu alkoosseisus mängisid kaitses Erikson, Suurna; edurivis Illi, Veskila, Mahl, teisel poolajal tulid mängu Zimmermann, Keres ja Viksten. Teisel poolajal Zimmermann saavutas üksi 14 punkti.

Pühapäevase võiduga peaks Tartu korvpallimeeskond esindama Eestit Riias peetaval Euroopa esivõistlustel.

REINKE VÕITIS RAADIKU.

Pühapäeval toimusid viimased katsevõistlused Eesti meeskonna koostami-

seks Euroopa poksi esivõistlustele. Suurkohtamine toimus meie keskaallaste A. Reinke (Sport) ja A. Raadiku (TPOK) vahel. Mõlemad on hääs vormis ja mõlemad loetakse praegu Euroopa parimate keskaallaste hulka. Reinke-Raadiku vaheline võistlus oli tugev. 1. roundil oli parem Raadik, 2. round kulus Reinkele, kuna kolmas oli täiesti viigiline. Kuna Reinke oli 2. roundil veidi parem kui Raadik 1. roundil, siis teenitult tunnustati võitjaks Reinke, kohunikude hääled 3:0. Arvatavasti Reinke peab nüüd Eestit esindama keskaalus. Raadik arvatavasti kohtub veel poolraskekaalus Salongiga, et selgitada, kumb esindab Eestit poolraskekaalus. Võimalik on aga ka, et Reinke määratakse poolraskekaalu ja siis jääb Raadik keskaalu.

170 000 PÄÄLTVAATAJAT VIHMAVALINGUS!

ŠOTI-INGLISE 3 : 1.

Glasgovis peeti Inglise-Šoti jalgpallivõistlus, mis lõppes üllatuslikult 3:1 Šoti kasuks. Esimene poolaeg oli 1:0 Inglise kasuks, teisel poolajal šotlased viigistasid ja selle järele löid 2 võiduväravat. Võistlus oli üldiselt tasavägine, inglasi aga kiusas ebaõnn.

Päältvaatajaid oli rekordiline arv: 170 000, sellele vaatamata, et kogu aeg sadas nagu oavarrest.

Veronika

Palmõli
Saunaseep

on
parim
sauna
seep!

E. Täht, 14 a.
Kaagjärve.

MEETER

Kooliõpetaja: „Hannus, missuguseid pikkusmõõte tead?“

Hannus: „Millimeeter, detsimeeter, meeter, aar, kilomeeter, kilogramm, nael...“

Kooliõpetaja: „Pea nüüd!“ Ära rumalusi räägi! Aga kas siis sentimeeter pikkusmõõdet ei ole?“

Hannus: „Ei, ei! Sendimeetritega mõõdab ju rätsep mu uusi pükse.“

Kooliõpetaja: „Ärni, mida sina tead meetrist? Kui suur on meeter?“

Ärni: „Meetrisse mahub 10 detsimeetrit, 100 „pükste“-meetrit, 1 meeter, palju millimeetreid, 1000 kilomeetrit, 5 mõõdupulka ja pea 1½ sammu. Pääle selle on veel teisi meetreid olemas: riidemeeter, maameeter, galvanomeeter, ampermeeter ja volt.“

E. Taks, 14 a.
Vastse-Kuuste.

SUSI JA KONN

Emal oli tütar linnas koolis. Kord tuli tütar linnast koju. Ilm oli ilus. Ema ja tütar läksid jõe äärde ning istusid mättale.

„Küll on täna soe ilm,“ ütles tütar. Ema võpatas ja küsis: „Kon om susi!“ Tütar ehmus, hüppas mättalt ja hüüdis: „Uih! Konn!“

E. Täht, 14 a.
Kaagjärve.

MAOKÖNÕ

Tu oll sis, ku ma koolist kodu tullu. Päiv paistsõ ilustõ. linnukõsõ laulsõvõ. Oll kevväi. Ma ja kats tõist tütärlast ollimi koolist kodu tulõmõn. Ma vässõ ärr ja lassi suur-tii kraavi veere pääle pikäli. A' üts perätü maokõnõ oll tullu mullõ sälgä. Ja ku' ma saije Kiisa talu manu, näivä tõsõ tütärlatsõ, et maokõnõ lät mullõ kaala. Ja na' ütli mullõ toda. A' kos ma panni rüükme: „Appi, appi, maokõnõ lät kaala!“ Kiisa peni naksivõ enne haukme, a' keski es tule mullõ appi, tütärlatsõ naksivõ naarmõ. A' sis ku ta vällä sai, olli ku põrgust päsenu, tahtsõ vai taidavõ hüpatõ. A' tu maokõnõ oll üts perätü küll!

N.

TÄNANE NUMBER ON MATEMAATIKUILE

92. SEE ÜLESANNE NÕUAB NATUKE „NUTIKUST“.

	1	
8		2
7		3
6		4
	5	

Jagage juures olev numbristik kahe sirgega (pliiatist paberilt mitte tõstes) kolme ossa, nii et teise osa summa oleks ühe võrra suurem esimesest numbristiku osast ning ühe võrra väikesem kolmandast osast.

Matemaatiliselt oleks see vormel nii:
II osa = I osa + 1 = III osa - 1.

93. KORJAJA KIMBATUS

Üks Ameerikas elav antiiktöödekorjaja ostis Roomast vana hiina kunsti-väärtuse — lendava hobuse kuju.

Müügikohas pakiti kuju aga üsna hooletult ühte vanasse jahutolmusesse kasti ja saadeti siis Ameerikasse.

Kui antiiktöödekorjaja kasti avas, oli ta suurimas hämmastuses — lendava hobuse kuju oli üleni jahutolmune ning valge. Antiiktöödekorjaja oli kimbatu- ses — tolmu ärapäühkimine keerukate nikerdustega õrnalt kujult oleks võinud hiina mälestisele saada saatuslikuks.

Kuidas saab kõige paremini kuju puhastada?

94. KORRUTIS = SUMMA

Kolme erineva arvu summa on niisama suur kui nende korrutis.

Kui suur on iga arv?

Noorkotkas — Kuuste.

95. MITU JALGA?

Veskil oli neli nurka, igas nurgas neli kotti, igas kotis neli kassi, igal kassil neli poega.

Mitu jalga oli neil kassel kokku?

U. Laumets.

96. NIMEKAART

Mul on väga hää sõber, kes hiljuti muutis oma nime.

Ühel päeval tuli ta minu juure ja esitas oma nimekaardi:

RAJOT PÜKSINAHK

Vaatlesin seda kaarti ja tegin huvitava avastuse — Rajot Püksinahk on elukutselt (?)

Selle numbri lahendused saata hiljemalt 30. aprilliks.

NEIL VEDAS...

Nr. 15.

1. T. Bergman „Bombay pärlipüüdja“.
2. A. Luusepp „Opilaslehe“ aastakäik.
3. V. Tammeveski „Pildimapp“.

Nr. 16.

1. M. Laar „John Workman“.
2. L. Annus „Opilaslehe“ aastakäik.
3. L. Tuur „Pildimapp“.

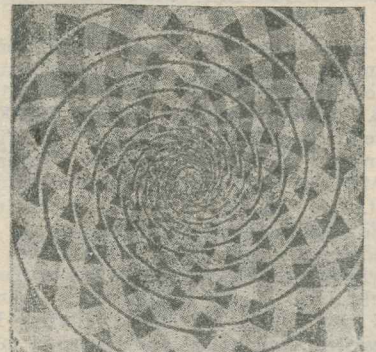
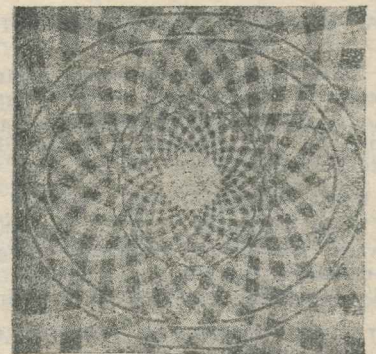
TÄNASED AUHINNAD

1. Noorkotka käsiraamat II.
2. Indiaanijutt „Vana päälük“.
3. J. Kõrv „Mustjärve sünd“.
4. Z. Topelius „Tutemiri“.

OMA SILM ON KUNINGAS

Usu veel?

Loodusteadlane Zöllner märkas a. 1860 tapetil imelikku nähtust: kus ühesuunalisi mustreid lõikasad mustrid teises suunas, siis tundusid need murtuina. Sel alusel on combineeritud rida huvitavaid mustreid, mida üldiselt nimetatakse Zöllneri mustreiks. Vaevalt keegi märkab õigust juuresoleval pildil. Joonisel peetakse ülemist mustrit koosnevaks spiraalest ja alumist ovaalest — ometi on need ringid! Proovige!

(E. Tasa „Tunne oma silma“)

Opilaslehe

kupong nr.

23

TOIMETUS JA TALITUS: Tartus, Võidu 10. O/k. „Koolivara“, telef. 8-29. TALLINNA ABITALITUS: „Kooli-Kooperatiiv“ S.-Karja 19, telef. 456-32. Posti jooksev arve nr. 2188. Vastutav toim.: M. NURMIK. Tegevtoim. ja talitusjuht: E. TONISMÄE. Toim. sekret.: ED. TASA. Väljaandja: TARTUMAA ÕPETAJATE LIIT. „Opilasleht“ ilmub üks kord nädalas. Tellimishind postiga: aastakäik (30 nr.) — kr. 1.50; poolaastakäik (15 nr.) — kr. 0.75; (10 nr.) — kr. 0.50; (5 nr.) — kr. 0.25. Aadressimuutmine 15 s. Kuulutuste hind: Kuulutusküljel — 5 s. mm., tekstis — 10 s. mm., lehe ees ja tekstis teksti kirjaga 15 s. mm.